

هو العليم

سه روایت بسیار زیبا از امام جعفر صادق
علیه السلام

علامه آية الله حاج سيد محمد حسين حسيني طهراني

الله شناسی، جلد ۱

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

روایت اوّل:

[کلینی] با سند متصل دیگر خود روایت می کند
از صالح بن سهل همدانی که گفت: حضرت امام
جعفر صادق علیه السلام فرمودند در تفسیر قول
خدای تعالی: **اللّٰهُ نُورُ السَّمَوٰتِ وَ الْاَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ
كَمِشْكُوٰةٍ فَاطِمَةَ عَلِيَّهَا السَّلَامُ. فِيهَا مِصْبَاحُ الْحَسَنِ.
الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاةِ الْحُسَيْنِ. الزُّجَاةُ كَانَتْهَا كَوْكَبٌ
دُرِّيٌّ فَاطِمَةُ كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ بَيْنَ نِسَاءِ اَهْلِ الدُّنْيَا. يُوَقَّدُ مِنْ
شَجَرَةٍ مُّبَارَكَةٍ اِبْرَاهِيْمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ. زَيْتُوْنَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ
وَ لَا غَرْبِيَّةٍ لَا يَهُودِيَّةٍ وَ لَا نَصْرَانِيَّةٍ. يَكَادُ زَيْتُهَا
يَضِيءُ يَكَادُ الْعِلْمُ يَنْفَجِرُ بِهَا وَ لَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارُ.
نُورٌ عَلٰى نُورِ اِمَامٍ مِنْهَا بَعْدَ اِمَامٍ. يَهْدِي اللّٰهُ لِنُورِهِ
مَنْ يَشَاءُ يَهْدِي اللّٰهُ لِلْاِيْمَةِ مَنْ يَشَاءُ؛ وَ يَضْرِبُ اللّٰهُ
الْاِمْتَالَ لِلنَّاسِ.**

**قُلْتُ: أَوْ كَظُلْمَاتٍ؟ قَالَ: الْاَوَّلُ وَ صَاحِبُهُ يَغْشِيهِ
مَوْجُ الثَّلَاثِ. مِنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ ... ظُلْمَتُ الثَّانِي. بَعْضُهَا**

فَوْقَ بَعْضِ مُعَاوِيَةَ لَعَنَهُ اللَّهُ وَ فِتْنُ بِنِي أُمِّيَّةَ؛ إِذَا أَخْرَجَ
يَدَهُ الْمُؤْمِنُ فِي ظُلْمَةٍ فِتْنَتِهِمْ لَمْ يَكُذِّبْ بِرِيهَا. وَ مَنْ لَمْ يَجْعَلِ
اللَّهُ لَهُ نُورًا إِمَامًا مِنْ وُلْدِ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ، فَمَا لَهُ
مِنْ نُورٍ إِمَامٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

وَ قَالَ فِي قَوْلِهِ: يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ
بِأَيْمَانِهِمْ: أُمَّةُ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، تَسْعَى بَيْنَ يَدَيْ
الْمُؤْمِنِينَ وَ بِأَيْمَانِهِمْ حَتَّى يَنْزِلُوهُمْ مَنَازِلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ.^١

در این آیه مبارکه، مشکوة فاطمه عليها السلام
است؛ و در عبارت **فِيهَا مِصْبَاحٌ**، مصباح حسن است؛
و در عبارت **الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ**، زجاجه حسین
است؛ و در عبارت **الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ** فاطمه
ستاره‌ای تابناک می‌باشد در میان زنان اهل دنیا.

يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ ابراهیم علیه السلام است
که **زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَ لَا غَرْبِيَّةٍ** نه یهودی می‌باشد و
نه نصرانی. **يَكَادُ زَيْتُهَا يَضِيءُ**: نزدیک است علم از

---

^١ اصول کافی، ج ١، کتاب الحجّة، باب أنّ الائمة
عليهم السلام نور الله عزّ و جلّ، ص ١٩٥، حدیث
پنجم.

آن من فجر گردد و لو لم تمسسه ناز.

نورٌ عَلَى نُورٍ: امامی است از او پس از امامی. **يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَن يَشَاءُ**: هدایت می کند خدا به ائمه هر کس را که بخواهد. **وَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ**.

راوی گوید: من عرض کردم: **أَوْ كَظُلُمَاتٍ** تفسیرش چه می باشد؟

امام صادق علیه السلام فرمودند: اولی و رفیقش؛ **يَغْشِيَهُ مَوْجٌ**: سوّمی است. **مِن فَوْقِهِ مَوْجٌ**... **ظُلُمَاتٍ**: ثانی. **بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ**: معاویه لعنه الله می باشد با فتنه های بنی امیه. **إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ**: (هنگامیکه خارج کند دستش را) مؤمن در تاریکی فتنه هایشان، **لَمْ يَكُنْ يَرِيهَا** (نزدیک نیست که آن را ببیند). **وَ مَن لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا** مراد از نوراً امام است از اولاد فاطمه علیها السلام، **فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ** مراد از نور، امام است در روز قیامت.

و حضرت در تفسیر آیه **يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ بِأَيْمَانِهِمْ**^۱ فرمودند: مراد از نورُهُم امامان مؤمنین

^۱ سوره الحديد (۵۷) قسمتی از آیه ۱۲

هستند در روز قیامت که در مقابل مؤمنین و در جانب راستشان شتابان حرکت می‌کنند تا ایشان را در منزلگاههای اهل بهشت وارد سازند.

کلینی همین مضمون را با سند دیگر از علی بن جعفر علیه‌السلام از برادرش موسی علیه‌السلام روایت کرده است.^۱

روایت دوم:

کلینی نیز در باب خلقت ابدان و ارواح و قلوب ائمه علیهم‌السلام چهار روایت ذکر کرده است و ما به ذکر یکی از آنها اکتفا می‌نماییم:

وی با سند متصل خود از محمد بن مروان از حضرت امام جعفر صادق علیه‌السلام روایت می‌کند که شنیدم آن حضرت می‌فرمود: **إِنَّ اللَّهَ خَلَقَنَا مِنْ نُورٍ عَظَمَتِهِ، ثُمَّ صَوَّرَ خَلْقَنَا مِنْ طِينَةٍ مَخْزُونَةٍ مَكُونَةٍ مِنْ تَحْتِ الْعَرْشِ، فَأَسْكَنَ ذَلِكَ النُّورَ فِيهِ، فَكُنَّا نَحْنُ خَلْقًا وَبَشَرًا نُورَانِينَ لَمْ يَجْعَلْ لِأَحَدٍ فِي مِثْلِ الَّذِي خَلَقْنَا مِنْهُ نَصِيبٌ. وَ**

---

^۱ اصول کافی، ج ۱، کتاب الحجّة، باب أنّ الائمة علیهم‌السلام نور الله عزّ و جلّ، ص ۱۹۵؛ و در تفسیر برهان طبع سنگی، ج ۲، ص ۷۳۵، این روایت را از طریق عامّه از ابن مغزلی شافعی در کتاب «مناقب» مرسلأ از علی بن جعفر روایت کرده است.

خَلَقَ أَرْوَاحَ شِيعَتِنَا مِنْ طِينَتِنَا، وَ أَبْدَانَهُمْ مِنْ طِينَةٍ مَخْرُوزَةٍ
مَكْنُونَةٍ أَسْفَلَ فِي ذَلِكَ الطِّينَةِ، وَ لَمْ يُجْعَلِ اللَّهُ لِأَحَدٍ فِي مِثْلِ
الَّذِي خَلَقَهُمْ مِنْهُ نَصِيبًا إِلَّا لِلْأَنْبِيَاءِ. وَ لِذَلِكَ صِرْنَا نَحْنُ
وَ هُمْ: النَّاسَ، وَ صَارَ سَائِرُ النَّاسِ هَمَجٌ لِلنَّارِ وَ إِلَى
النَّارِ خُداوند خلقت نمود ما را از نور عظمت
خودش، سپس تصویر آن خلقت را از خاک خزینه
پنهان از زیر عرش خود قرار داد. پس آن نور را در
آن سُکُنَى داد، بنابراین ما آفریده‌ای و بشری نورانی
بودیم. برای هیچ کس در مثل آنچه که ما را از آن
آفرید نصیبی قرار نداد.

و ارواح شیعیان ما را از طینت و خاک ما آفرید،
و بدنهای شیعیان را از طینت و خاک خزینه پنهان
پایین تر از آن طینت و سرشت خاکی. و برای احدی
قرار نداد در مثل آنچه که شیعیان را از آن آفریده
است نصیبی مگر برای انبیاء.

و از این روست که ما و انبیاء و شیعیان ما از
آدمیان محسوبند؛ و اما بقیه اصناف مردم، اراذل و

---

^۱ اصول کافی، باب خلق ابدان الائمه و ارواحهم و قلوبهم علیهم السلام، ص
۳۸۹، حدیث دوّم.

فرومايه هستند که برای آتش می‌باشند و به سوی آتش می‌روند.^۱

روایت سوم:

و او [کلینی] با سند متصل خود از أحمد بن علی بن محمد بن عبدالله بن عمر بن علی بن ابی طالب علیه‌السلام از حضرت امام جعفر صادق علیه‌السلام روایت می‌کند که وی گفت:

إِنَّ اللَّهَ كَانَ إِذْ لَا كَانَ. فَخَلَقَ الْكَانَ وَالْمَكَانَ. وَ خَلَقَ نُورَ الْأَنْوَارِ الَّذِي نُورَتْ مِنْهُ الْأَنْوَارُ. وَ أَجْرَى فِيهِ مِنْ نُورِهِ الَّذِي نُورَتْ مِنْهُ الْأَنْوَارُ.

وَ هُوَ النُّورُ الَّذِي خَلَقَ مِنْهُ مُحَمَّدًا وَ عَلِيًّا. فَلَمْ يَزَالَا نُورَيْنِ أَوَّلَيْنِ، إِذْ لَا شَيْءَ كَوَّنَ قَبْلَهُمْ. فَلَمْ يَزَالَا يُجْرِيَانِ طَاهِرَيْنِ مُطَهَّرَيْنِ فِي الْأَصْلَابِ الطَّاهِرَةِ حَتَّى افْتَرَقَا فِي أَطْهَرِ طَاهِرَيْنِ: فِي عَبْدِ اللَّهِ وَ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ.^۲

تحقیقاً خداوند بود زمانیکه هیچ نبود. پس کون و مکان را آفرید. و نور نورها را که از آن، نورها

^۱ الله شناسی، ج ۱، ص ۶۷.

^۲ اصول کافی، ج ۱، کتاب الحجّة، باب مولد النّبیّ صلی الله علیه و آله و وفاته، ص ۴۴۱ و ۴۴۲، روایت نهم.

نشأت می‌گیرد خلق نمود. و در آن به جریان انداخت
نور خودش را که از آن، نورها پدیدار می‌شوند.
و آن نور، نوری بود که از آن محمد و علی را
بیافرید. محمد و علی پیوسته و بطور مداوم دو نور
نخستین بوده‌اند به جهت آنکه هیچ موجودی پیش
از آنان تکوّن نیافت. این دو نور همیشه در اصلاب
طاهره با حفظ طهارت و پاکی باقی بودند تا در میان
دو تن از طاهرترین و پاک‌ترین مردمان: عبد الله و
أبو طالب علیهم السّلام از همدگر جدا شدند.^۱

---

^۱ الله شناسی، ج ۱، ص ۷۱